

стратегію до створення «держави надзвичайного стану». Бердяєв же оголосив спасенним пришествя «Нового Середньовіччя»; а Еліот зацікавився «італійським експериментом» Муссоліні.

Не зайве вже, здається, було витворити нову наукову дисципліну «Травматологія культури». Або ж, скажімо, каталог тих чи тих її контузій. І просто дурості.

Карл Шмітт, приміром, — віртуоз правничої діалектики, який власноруч усунув із національного юридичного обігу, сказати б, «римське право». Зрозуміло, ми тут дещо спрощуємо, але ж і справді той гротескний німецької цехової риторики вилучив звідти «юридичну особу» як таку, як особистість, замістивши її «юридичною особою» у вигляді держави. «Надзвичайної», зрозуміло.

Наслідки відомі. Європейські руїни, метафоричні й неметафоричні, які диміли чи не піввіку. Чи й далі димлять...

Ернст Юнгер, на якого теж посилається автор, — то ще тяжчий випадок у тій культурі-патології. Солдат може зненавидіти війну, але може і захопитися-отруїтися нею. Ернст Юнгер — солдат після демобілізації 1920–30-х — то саме такий випадок. Травма війною з боку її героїки і, до того ж, блискуче літературно-стилістичне облаштування тієї героїки (хоча Генріха Бюлля, теж колишнього солдата, аж пересмикувало від того блиску).

Німецька передвоєнна інтелектуально-естетична асистентура «націонал-соціалістичній катастрофі», як сказав колись автор «Доктора Фаустуса», — то справді важка тема у духовних пригодах германського духу. І цілком реальна. А не лише вигадка європейських лібералів.

Стосовно ж лібералів американських доби перших ядерних бомбардувань. Первородний гріх повоєнного американського лібералізму (чи як уже там означувати ту його хронологію). Чи, може (точніше, чи має право) після «того» герой Спенсера Трейсі засуджувати націонал-соціалістичних функціонерів? Себто, за словами автора, «розпатякувати про вбивство невинних»?

Напевно, найпростіший вихід із того юридичного лабіринту, і не лише для героїв «Суду в Нюрнбергу», а й для нас сьогоднішніх, — вибір на основі здорового «позаюридичного» глузду поміж поганим і дуже-дуже поганим.

Північноамериканська цивілізація має безліч гріхів, великих і малих. Але вона ось уже котре століття, з різного ступеня успіхами й неуспіхами, а все ж таки працює в напрямі їх усунення. Чи то аж грандіозних — і грандіозно непотрібних — інтервенцій. Чи то задля подолання тих чи тих внутрішніх негараздів, різних «вотергейтів». Цивілізація ця інтенсивно працює над собою. Ні Карла Шмітта, ані Ернста Юнгера у ній ми вже не побачимо. Побачимо, при бажанні, лише численні ділові праці тамтешньої університетської професури про них.

А кінематограф США слід, у найсерйозніших його проявах, розглядати у конкретних мізансценах його історії — і, зрозуміло, в контексті згаданої стратегії цієї країни в її роботі над своєю суспільною та іншою речовиною.

У зв'язку з цим «Суд у Нюрнбергу» (1961) Стенлі Крамера слід конкретно розглядати як другу частину «юридичної» його діалогії, яка розпочинається фільмом 1960 року «Пожнеш бурю» (така назва в нашому прокаті, хоча точніше було б «Посієш вітер») із уже стареньким Фредериком Марчем. Розповідь про те, як суто юридичними засобами, саме в координатах «римського права», істини світу цього там долають ту чи ту його неправду.

Але методологічно цікаво було б спрямувати першотезу автора на той масив американської кінопродукції, де панує «самоцінна жорстокість вестерна» (Фред Ціннеман) й інших схожих жанрів: той тамтешній кіносвіт, де справді панують «карлшмітт» і «ернстюнгер» (зрозуміло, в режимі граничного ідеологічно-естетичного примітиву).

P.S. Перепрошую за вихватки щодо Ернста Юнгера: адже по Другій світовій він чи не радикально перемінив свій «солдатський» світогляд у напрямі «загальноприйнятого» європейського гуманізму-лібералізму. З огляду на що я його поштиво привітав зі сторіччям.

Але як багато людей того століття не дожили до такого віку...

Пам'яті вченого

Валеріян Дмитрович Ревуцький

(14. 06. 1910 – 22. 12. 2010)

В глибокій скорботі ділимося сумною вісткою, що 22 грудня 2010 року відійшов у вічність Валеріян Дмитрович Ревуцький — видатний український театрознавець і публіцист, почесний член НТШ, дійсний член УВАН, член Асоціації Славістів Канади, заслужений діяч мистецтв України, іноземний член і лауреат «Золотої медалі» АМУ, лауреат премій Фонду Тараса Шевченка та Конгресу Українців Канади.

Впродовж багатьох років Валеріян Ревуцький проводив активну педагогічну діяльність в університетах Торонто і Вікторії, Університеті Британської Колумбії; виховав плеяду талановитих молодих науковців. Поряд з цим надзвичайно плідною була його наукова діяльність. Валеріян Ревуцький є автором монографій: «П'ять великих акторів української сцени» (1955), «Нескорені березільці: Йосип Гірняк і Олімпія Добровольська» (1985), «В орбіті світового театру» (1995), «Віра Левицька: життя і сцена» (1998), «По обрїю життя: спогади» (1998), «Заграва: кілька слів про театр» (2000); співавтор і редактор театральної частини Енциклопедії Українознавства (українською та англійською мовами). Валеріян Ревуцький науково редагував збірники і був автором численних статей на театральні теми, виступав з доповідями на багатьох наукових конференціях. Пам'ять про цю величну людину залишиться назавжди з тими, кого щаслива доля звела з ним на життєвому шляху. Невтомному трудівникові на культурній ниві України, залюбленому в її театр, вічна пам'ять.

Дружина Валентина, доня Ірина, зять Олекса.
Ванкувер, Канада